

Posudek bakalářské práce Kláry Jakšičové *Vyjádření záporu v současné italštině a češtině*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2017/18

Klára Jakšičová si pro svou práci vybrala velmi zajímavé, ale zároveň poměrně obtížné téma, negaci, a rozhodla se ho pojednat kontrastivně, z pohledu dvou typologicky i geneticky odlišných jazyků, italštiny a češtiny. Třebaže obecně beze zbytku neplatí autorčino tvrzení v Úvodu, že „existuje pouze málo studií, které by mu [tomuto tématu] věnovaly větší pozornost“, nelze popřít, že problematika negace nebývá běžně součástí gramatik a zejména pro italštinu není sekundární literatury, která by se negaci hlouběji věnovala, skutečně mnoho. Ještě vzácnější jsou potom kontrastivní studie na toto téma: je tedy třeba ocenit i odvalu, s níž se diplomantka na tuto relativně málo probádanou půdu, na níž se stýká řada jazykovědných disciplín od morfologie před syntax až po sémantiku, pustila.

Práce je koncipována velmi střízlivě a přehledně: v teoretické části autorka nejprve pojednává o funkcích negace obecně (kap. 1) a potom zkoumá výrazové prostředky, jimiž je negace vyjádřena v obou zkoumaných jazycích: zmiňuje se o prostředcích záporu v italštině a češtině, o typologii negace v obou jazycích (mluvnický vs. slovní, totální vs. parciální zápor atp.) (kap. 2), věnuje se i doprovodným jevům, jako jsou kvantifikátory a vícenásobný zápor (kap. 3), intenzifikaci a neutralizaci negace (kap. 4) a negativně polaritním výrazům (kap. 5). V části aplikační se diplomantka zaměřuje na některé italské intenzifikátory (*mica*, *affatto*, *punto* a konstrukci *non è che*): s využitím paralelního korpusu InterCorp analyzuje jejich jazykové kontexty, porovnává praktické užití těchto výrazů s teoretickým výkladem v sekundární literatuře a zkoumá i způsoby jejich překladu do češtiny. Výsledky jsou přehledně shrnuty v Závěru, po němž následuje Résumé v češtině a italštině a přehled použité literatury.

Třebaže je téma negace, jak už jsem se zmínila, zejména z kontrastivní perspektivy relativně málo probádané, a jeho zpracování tedy vyžadovalo značnou dávku samostatnosti, vypořádala se autorka se všemi úskalími na výbornou a prokázala nejen velmi solidní orientaci v problematice a zběhlost v práci se sekundární literaturou, ale i ne zcela samozřejmou schopnost porovnávat konkrétní jevy – jak v jejich teoretickém popisu, tak v praktickém užití – ve dvou odlišných jazycích a vyvozovat z tohoto srovnání přesvědčivé závěry. Zejména porovnání odlišného teoretického popisu určitých typů negace, které si v češtině i italštině v zásadě odpovídají (např. na s. 21 či s. 27, ale i jinde), je velmi inspirativní a může přispět (tam, kde např. jeden jazyk určitému typu nevěnuje pozornost či na něj nahlíží z odlišného hlediska) k lepšímu pochopení problematiky negace v obou zkoumaných jazycích, případně i jazycích dalších.

Práci, u níž oceňuji také srozumitelné, střízlivé a přesné formulace a zároveň velmi dobrou jazykovou i stylistickou úroveň, není téměř co vytknout. Přesto bych se zastavila u několika drobností, které mohou být námětem k diskuzi u obhajoby:

1) S. 12: „Ani oka nezamhouřil.“ Vzhledem k tomu, že jde o frazém, nejsem si jista, zda lze místo genitivu běžně použít akuzativ.

2) Na s. 14 se hovoří o kladné či záporné formě přísudku v závislosti na pozici, kterou zaujímají příslovce *nemmeno*, *neanche*, *neppure*. Tady bych dodala, že tato příslovce (někdy ve funkci konjunkce) se zde chovají podobně jako negativní kvantifikátory, tj. stojí-li v preverbální pozici, je sloveso vždy v kladné formě.

3) S. 22: Na rozdíl od autorky si nemyslím, že by se to, co se v italštině označuje za privativní negaci, dalo v češtině přiřadit k lexikálnímu záporu.

4) S. 30: V souvislosti s hovorovými prostředky negace typu *col diavolo*, *col cavolo* bylo dobré připomenout, že se vždy nacházejí před slovesem, které je potom (podobně jako u

negativních intenzifikátorů) v kladné formě. Sporné mi připadá i tvrzení, že podobné výrazy v češtině (*Houby má pravdu!*) lze zařadit mezi způsoby členského záporu. Třebaže *Průruční mluvnice* o těchto výrazech pojednává právě v této kapitole, navzdory formální podobnosti s prostředky členského záporu (sloveso je v kladné formě) mají spíš funkci záporu větného (*Ani náhodou nemá pravdu.*) V každém případě je to velmi zajímavý jev, který by si zasloužil podrobnější prozkoumání.

5) S. 31: „pas vzniklo z latinského *passo*“. Spíše „*passus*“.

6) S. 33-34: Nerozumím tomu, jak se ve větě „Nikdy nemůžeme jazyk nevidět jako historický fakt“ kombinuje negace vnitřní a vnější. Navíc se o vnitřní a vnější negaci v souvislosti s češtinou dosud nemluvalo.

7) S. 36: „*Lo posso vedere*“ nejenže není sémantickým protikladem věty „*Non lo posso vedere*“, ale navíc to není frazém, tuto větu je třeba chápat v doslovném významu. To se týká i ostatních idiomatických vazeb tohoto druhu.

8) S. 52: V příkladu (11) nelze považovat konstrukt *non è che* za nepřeložený: v češtině jen jeho význam naznačen výrazem „ovšem“.

Tato drobná doplnění či spíše náměty k diskuzi nijak nesnižují kvalitu práce, kterou s potěšením doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat známkou *výborně*.

V Praze dne 9. června 2018

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce